

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/213/2021
Identifikačné číslo spisu:	6717203419
Dátum vydania rozhodnutia:	27.06.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:6717203419.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne S. Ľ., narodenej XX. Z. XXXX, R., Y. T. XXX/XA, zastúpenej advokátom JUDr. Ladislavom Faludim, Vídiná, 9. mája 20, IČO: 45 018 821, proti žalovaným 1/ Mesto Lučenec, Lučenec, Novohradská 1, IČO: 00 316 181, zastúpené advokátom JUDr. Danielom Pribylom, Lučenec, Dr. Vodu 18, 2/ Sociálna poisťovňa, Bratislava, Ul. 29. augusta 8 a 10, IČO: 30 807 484, o určenie zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz a o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Zvolen pod sp. zn. 12Cpr/4/2017, o dovolaní žalovaného 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 25. novembra 2020 č. k. 15CoPr/2/2020-425, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiadna zo strán nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Zvolen (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom zo dňa 28. januára 2020 č. k. 12Cpr/4/2017-368 rozhodol tak, že:

„I. Súd určuje zodpovednosť žalovaného 1/ ako zamestnávateľa za pracovný úraz a určuje, že poškodenie zdravia, ktoré utrpela žalobkyňa, je pracovným úrazom.

II. Žalovaný 1/ je povinný zaplatiť žalobkyni náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia 14 128 eura do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.

III. Konanie zastavuje voči žalovanému 2/ a vec po právoplatnosti rozhodnutia postupuje Sociálnej poisťovni pobočka Lučenec.

IV. Súd priznáva žalobkyni právo na náhradu trov konania proti žalovanému 1/ v rozsahu 100 percent.

V. Súd žalovanému 2/ náhradu trov konania voči žalobkyni nepriznáva.

VI. Žalovaný 1/ je povinný zaplatiť znalkyni I.. J. Ž. trovy znalečného 146,57 eura do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.

VII. Žalovaný 1/ je povinný zaplatiť znalkyni I.. N. H. trovy znalečného 296,72 eura do troch dní od právoplatnosti rozhodnutia.“

1.1. Súd prvej inštancie zdôvodnil rozhodnutie tým, že podľa znaleckého posudku primárnym spúšťačom posttraumatickej duševnej poruchy u žalobkyne bol útok podriadeného zamestnanca na

žalobkyňu dňa 20. februára 2014. Prístup zamestnávateľa mal priamy negatívny vplyv na ďalší vývoj jej duševnej poruchy. Súd prvej inštancie aplikoval ustanovenia čl. 1, 3 Zákonníka práce; § 177 ods. 1, 2, § 192 ods. 1, 2, 3, § 195 ods. 1, 2, § 217 ods. 1, 2 Zákonníka práce a s poukazom na judikát R 11/1976 konštatoval, že aj v prípade psychickej poruchy sa jedná o pracovný úraz, nejedná sa o chorobu z povolania. Ustanovenia § 198 a § 202 Zákonníka práce platného do 31. decembra 2003 nemožno použiť, nakoľko k útoku svedkyne R. na žalobkyňu došlo 20. februára 2014, preto je nutné aplikovať § 444 Občianskeho zákonníka, kde pri škode na zdraví možno priznať bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia. Znalecký posudok a bodové ohodnotenie je 800 bodov, preto treba vypočítať sťaženie spoločenského uplatnenia voči žalovanému 1/. Podľa § 5 ods. 1, 2 zákona č. 437/2004 Z. z. súd určil podľa bodového hodnotenia 800 bodov výšku náhrady za bolesť a výšku náhrady za spoločenské uplatnenie. Výrok III. zdôvodnil s odkazom na ustanovenia § 9, § 10 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) nedostatkom právomoci súdu.

2. Na odvolanie žalovaného 1/ Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 25. novembra 2020 č. k. 15CoPr/2/2020-425 rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku I. potvrdil a vo výrokoch II., IV., VI. a VII. zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

2.1. Potvrdzujúci výrok zdôvodnil tým, že súd prvej inštancie dospel k správne mu záveru, že poškodenie psychickeho zdravia žalobkyne je v príčinnej súvislosti s ostrým pracovným konfliktom, ktorý mala so svojou podriadenou pri plnení si pracovných úloh, čo treba považovať za úrazový dej, ktorý spustil u žalobkyne vážne psychicke problémy - duševnú poruchu. Pracovným úrazom môže byť aj psychická trauma, vyvolaná ostrým konfliktom, pretože táto nastala v dôsledku zvýšenej duševnej námahy spojenej s výkonom práce pracovníka (žalobkyne). Skúmanie príčin, ktoré viedli k určitému poškodeniu zdravia, patrí do odboru lekárskej vedy, preto správne súd prvej inštancie vychádzal zo znaleckých posudkov a výsluchu znalkyne I. J. Ž., ktorých obsah (závery znaleckých posudkov) nasvedčujú tomu, že podstatným vyvolávajúcim činiteľom poškodenia zdravia žalobkyne bola psychická záťaž v inkriminovanom čase. Znalecké posudky potvrdzujú zdravotné ťažkosti žalobkyne zhodne s popísanými následkami tak, ako to uviedla žalobkyňa. Bolo teda lekáorskými správami a znaleckými posudkami jednoznačne preukázané, že uvedený incident na pracovisku zanechal trvalé následky na zdravotnom stave žalobkyne.

2.2. Odvolací súd uviedol, že znalkyňa I. J. Ž. v doplnku k znaleckému posudku potvrdila, že primárnym spúšťačom posttraumatickej duševnej poruchy u žalobkyne bol útok podriadeného zamestnanca na poškodenú dňa 20. februára 2014. Keďže žalovaný 1/ namietal uvedený znalecký posudok, súd prvej inštancie správne nariadil znalecké dokazovanie znalkyňou I. N. H., ktorá v závere svojho posudku konštatovala, že u žalobkyne sa psychiatrickým vyšetrením preukázala prítomnosť recidivujúcej depresívnej poruchy - fáza ťažkej depresie, posttraumatickej stresovej poruchy, pričom tieto duševné poruchy majú priamu súvislosť s fyzickým útokom nožnicami na žalobkyňu jej kolegyňou dňa 20. februára 2014. U žalobkyne pred dňom 20. februára 2014 neboli diagnostikované príznaky akýchkoľvek duševných porúch. Žalobkyňa na druhý deň, 21. februára 2014 absolvovala lekárske vyšetrenie, následne absolvovala množstvo lekáorských vyšetrení, došlo k rozvoju duševných porúch z afektívneho spektra, depresívnej poruchy a posttraumatickej stresovej poruchy, ktoré napriek intenzívnej liečbe majú chronický priebeh, viedli k zmene jej osobnosti, ktorá je depresívne zúžená, výrazne neurotizovaná traumatizujúcou udalosťou, maladaptáciou, vyhýbavým správaním, labilnou emotivitou, zníženou odolnosťou voči záťaži, výraznou mierou sa podieľajú i na zhoršení somatickeho zdravia posudzovanej, čo viedlo k trvalej invalidite v roku 2015. Záverom znalkyňa konštatovala, že rozvoj týchto duševných porúch jednoznačne vznikol v dôsledku plnenia jej pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi, teda poškodenie zdravia žalobkyne možno v tomto zmysle považovať za pracovný úraz.

2.3. K námietke žalovaného 1/, že jeho zodpovednosť bola určená len na základe žalobkyňou subjektívne uvádzaných tvrdení v lekáorských správach, odvolací súd poukázal na to, že základ úrazového deja bol žalobkyňou popisovaný stále rovnako, a to bezprostredne po incidente, pri privolaní rýchlej lekárskej pomoci, pred ošetrojúcimi lekármi a rovnako aj v konaní pred súdom. Žalobkyňa preukázala zákonné predpoklady pre vznik zodpovednosti žalovaného 1/ za škodu vzniknutú na jej zdraví podľa § 195 ods. 1, 2 Zákonníka práce, keďže vykonaným dokazovaním bola preukázaná existencia priamej príčinnej súvislosti medzi úrazom žalobkyne zo dňa 20. februára 2014 (útok podriadenej zamestnankyne pani R.

nožnicami na žalobkyňu) a zisteným psychickým ochorením žalobkyne s jej následnou invaliditou. Závery znaleckých posudkov o tejto odbornej (skutkovej) otázke sú jednoznačné. Za tohto stavu aj podľa názoru odvolacieho súdu sa jedná u žalobkyne o pracovný úraz a je daná zodpovednosť žalovaného 1/ ako zamestnávateľa za škodu.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu vo výroku, ktorým bol potvrdený výrok I. rozsudku súdu prvej inštancie, podal žalovaný 1/ (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie z dôvodu, že napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu závisel od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a) CSP). K tomu uviedol, že odvolací súd riešil právnu otázku určenia jeho zodpovednosti za pracovný úraz, ktorá sa odvíjala od skutkového zistenia, ktoré malo byť dokázané vykonanými dôkazmi, že „došlo k žalobkyňou tvrdenému útoku jej kolegyne p. R. nožnicami dňa 20. februára 2014“ (ide o žalobkyňou tvrdený úrazový dej). Navrhol, aby dovolací súd napadnutý výrok zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

3.1. Dôvodom nesprávnosti vyriešenia právnej otázky podľa dovolateľa je, že odvolací súd sa stotožnil s vyhodnotením dôkazov - znaleckých posudkov, v ktorých znalci bez vopred preukázanej skutočnosti o tom, či došlo k útoku kolegyne p. D. R. na žalovanú nožnicami dňa 20. februára 2014 alebo nie určili, „že primárnym spúšťačom posttraumatickej duševnej poruchy u žalobkyne bol útok podriadeného zamestnanca na poškodenú dňa 20. februára 2014“, pričom podľa odvolacieho súdu „znalkyňa poukázala na to, že tieto duševné poruchy u žalobkyne majú priamu súvislosť s fyzickým útokom nožnicami jej kolegyňou dňa 20. februára 2014“. Teda nie orgány činné v trestnom konaní, nie správny orgán prejednávajúci priestupky a ani súd pri vykonaní dokazovania v tomto súdnom konaní, ale znalci vyvodili právny záver, že k útoku kolegyne na žalovanú nožnicami dňa 20. februára 2014 došlo len na základe jej subjektívnych tvrdení bez jeho dokázania. Uvedené vyvodenie právneho záveru znalcami prevzal súd za svoje a rozhodol vo veci bez toho, aby hodnotil vykonané dôkazy v tomto súdnom konaní podľa § 191 ods. 1 CSP. To v spojení s ustanovením § 207 ods. 2 CSP má za následok, že sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, a to najmä od súdnych rozhodnutí uvádzajúcich rámce, v ktorých sa má znalecké dokazovanie a následne vyhodnotenie jeho výsledkov pohybovať (stanovisko pléna Najvyššieho súdu ČSR z 23. decembra 1980 sp. zn. Pls 3/80, R 1/1981, na ktoré odkazuje rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 6 Sžp/6/2011, nález Ústavného súdu SR z 28. novembra 2012 sp. zn. I. ÚS 313/2012, rozsudok Najvyššieho súdu SR z 19. júna 2013 sp. zn. 6Sž/10/2012). Súd má uviesť, z akého skutkového stavu má znalec vychádzať, na čo má prihliadať a s čím sa má vysporiadať. Tam, kde výsledky dokazovania zatiaľ nesvedčia jednoznačne v prospech existencie alebo neexistencie určitej skutočnosti, z ktorej má znalec pri podaní posudku vychádzať a kde konečný záver bude možné urobiť až v rozhodnutí vo veci samej, možno znalcovi uložiť, aby sa vyjadril alternatívne s prihliadnutím na obe možnosti. Prijímať závery, ktoré skutočnosti sú preukázané a ktoré nie, prináleží len súdu. Úlohou znalca nemá byť vykonávanie dôkazov ani právne posúdenie predmetu znaleckého dokazovania. Takáto úloha patrí výsostne len súdu a takúto úlohu súd ani nesmie znalcovi uložiť.

4. Súd prvej inštancie doručil dovolanie žalovaného 1/ žalobkyňi s výzvou, aby sa do 10 dní k dovolaniu vyjadrila. Po troch mesiacoch od doručenia uvedenej výzvy žalobkyňa prostredníctvom svojho advokáta zaslala súdu svoje vyjadrenie k dovolaniu. Vzhľadom na to, že toto vyjadrenie bolo podané po lehote, podľa § 436 ods. 3 CSP sa naň neprihliada (žalobkyňa bola o tomto následku poučená vo výzve na vyjadrenie sa k dovolaniu).

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastník konania, v ktorého neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpený v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie treba odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému

rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

9. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku viazanosti odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnenými dovolacími dôvodmi.

10. Pre procesnú situáciu, v ktorej § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zdefiniuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska citovaného zákonného ustanovenia môže byť len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení).

11. Ako právnu otázku, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, uviedol dovolateľ otázku určenia jeho zodpovednosti za pracovný úraz. To je nesporné právne otázky (konkrétne otázka hmotnoprávna), je však potrebné dôsledne rozlišovať riešenie právnej otázky súdom v abstraktnej rovine (ako vyslovenie nejakého právneho názoru na právnu otázku) od posúdenia, či v konkrétnom spore existuje medzi stranami nejaký právny vzťah, či je dané nejaké právo alebo právna skutočnosť - to sú síce tiež právne otázky, avšak špecificky viazané na konkrétny skutkový stav v danom spore, ide o aplikáciu (aplikovateľnosť) určitej právnej normy na zistený skutkový stav.

12. V podanom dovolaní dovolateľ nijako nevysvetlil, v čom vidí nesprávnosť posúdenia uvedenej (dovolateľom formulovanej) právnej otázky, teda akým (nesprávnym) právnym názorom na otázku zodpovednosti zamestnávateľa za pracovný úraz sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Dovolateľ však sám pripustil, že riešenie tejto právnej otázky v konkrétnej veci sa odvíjalo od skutkových zistení. Súčasne uviedol, že za dôvod nesprávnosti riešenia právnej otázky považuje to, že odvolací súd sa stotožnil s vyhodnotením dôkazov - znaleckých posudkov súdom prvej inštancie. Toto (hodnotenie dôkazov a vyvodenie skutkových záverov z týchto dôkazov) však nie je možné považovať za riešenie právnej otázky. Ide jednoznačne o otázku skutkovú, ktorú dovolací súd nie je oprávnený v dovolacom konaní riešiť.

13. Podobne tvrdenie dovolateľa, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu vo vzťahu k rámcom znaleckého dokazovania, v skutočnosti nesmeruje k posúdeniu právnej otázky, ale k spôsobu, akým súd prvej inštancie a následne aj odvolací súd vyhodnotili dôkazy, vrátane znaleckých posudkov a odborných vyjadrení.

14. Nesprávne vykonávanie alebo nesprávne vyhodnotenie dôkazov v určitých (extrémnych) prípadoch môže byť prípustným dovolacím dôvodom, avšak nie ako nesprávne právne posúdenie podľa § 421 ods. 1 CSP, ale ako vada zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. S ohľadom na vyššie uvedenú viazanosť dovolacieho súdu výslovne vymedzenými dovolacími dôvodmi však dovolací súd môže posudzovať prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP výlučne v prípade, ak dovolateľ v dovolaní uvedie, v čom má spočívať predmetná vada zmätočnosti (uznesenie Najvyššieho súdu SR z 27. apríla 2021 sp. zn. IVOBdo/2/2020, bod 23. a nasl. odôvodnenia). Ak by dovolací súd vyvodil prípustnosť dovolania z § 420 písm. f) CSP napriek tomu, že dovolateľ v dovolaní explicitne uplatnil dovolacie dôvody výlučne podľa § 421 ods. 1 CSP, takéto rozhodnutie by vykazovalo znaky svojvoľného rozhodnutia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 30. septembra 2021 sp. zn. II. ÚS 277/2021). V preskúmvanej veci dovolateľ nenamietal nesprávny procesný postup odvolacieho súdu spočívajúci v znemožnení uskutočňovania jeho procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Výslovne namietal len nesprávne právne posúdenie veci.

15. Nad rámec vyššie uvedeného zdôvodnenia odmietnutia dovolania dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že odvolací súd v napadnutom rozsudku venoval pozornosť aj otázke preukázania, či vôbec k žalobkyňou tvrdenému incidentu (útoku kolegyne) došlo, pričom uviedol, že základ úrazového deja bol žalobkyňou popisovaný stále rovnako, a to bezprostredne po incidente, pri privolaní rýchlej lekárskej pomoci, pred ošetrojúcimi lekármi a rovnako aj v konaní pred súdom a žalovaný 1/ v odvolaní neuviedol skutočnosť a relevantné vecné argumenty spochybňujúce správnosť zisteného skutkového stavu. Posúdenie existencie príčinnej súvislosti medzi týmto incidentom na pracovisku a poškodením zdravia žalobkyne (tak ako vo všeobecnosti posúdenie akejkoľvek príčinnej súvislosti) nie je výlučne otázkou skutkovou, ale obsahuje v sebe aj skutkové aj právne otázky a v konečnom dôsledku o tejto otázke rozhoduje súd. Pre jej posúdenie však súd potrebuje odborné (skutkové) podklady, a tie v tomto prípade správne získal zo znaleckých posudkov a výsluchu znalkyne. Hranica medzi skutkovými otázkami a právnym posúdením je v tomto prípade tenká. Je však zrejmé, že zistenie, čo bolo príčinou (spúšťačom) duševnej poruchy, je skutkovou otázkou, ktorú musí posúdiť kvalifikovaný znalec. V preskúmvanej veci teda znalkyne nekonali mimo rámca vymedzeného pre znalecké dokazovanie a súdy sa nedopustili nesprávneho procesného postupu, keď svoj záver o existencii príčinnej súvislosti medzi uvedeným incidentom na pracovisku a poškodením zdravia žalobkyne opreli práve o výsledky vykonaného znaleckého dokazovania.

16. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie žalovaného 1/ odmietol podľa § 447 písm. f) CSP ako dovolanie, ktoré nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi alebo dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP.

17. Vzhľadom k tomu, že žalobkyňa ako procesne úspešná strana v dovolacom konaní podala vyjadrenie k dovolaniu po súdom stanovenej lehote, teda na jej vyjadrenie dovolací súd neprihliadal, nepriznal jej dovolací súd nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd bližšie neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.